

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av markanvändnings- och bygglagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att markanvändnings- och bygglagen ändras. Lagförslaget innehåller bestämmelser om tre separata helheter.

Genom lagförslagets bestämmelser om minimiandelen energi från förnybara energikällor ställs kalkylmässiga minimikrav på andelen förnybar energi av en byggnads totala energi när det gäller nybyggnad och omfattande renovering. Genom den föreslagna lagen genomförs för sin del det omarbetade direktivet om förnybar energi.

Kretsen av sådana som kan söka ändring när det gäller bygglov för projekt som förutsätter miljökonsekvensbedömning föreslås bli utvidgad till lokala sammanslutningar vars stadgar innefattar naturvård, hälsoskydd eller miljöskydd. Samtidigt intas hänvisningsbestämmelser till den nya bestämmelse om bedömning av gränsöverskridande miljökonsekvenser som föreslås i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Genom ändringarna i lagförslaget kompletteras genomförandet av direktivet om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt. Finland har fått en formell underrättelse från Europeiska kommissionen om genomförandet, och därför påskyndas ändringar i den nationella lagstiftningen.

Enligt propositionen ska Säkerhets- och kemikalieverket vara den kontaktpunkt för byggprodukter som avses i artikel 10 i byggproduktförordningen och som har till uppgift att tillhandahålla information om bestämmelserna om byggprodukter i Finland. Den paragraf som gäller Säkerhets- och kemikalieverkets marknadsstillsynsverksamhet ändras så att den i fråga om förfarandena motsvarar marknadskontrollagen och marknadskontrollförordningen.

Lagen avses träda i kraft den 1 oktober 2021.

7 Specialmotivering

1171 §. Minimandel energi från förnybara energikällor. Enligt 1 mom. ska den som påbörjar ett byggprojekt se till att minst 38 procent av den beräknade inköpta energi som används vid energiberäkningen i en ny byggnad eller en byggnad som genomgår en större renovering är energi från förnybara energikällor. En miniminivå på energi från förnybara energikällor i nya byggnader och byggnader som renoveras grundligt ska förutsättas i den utsträckning detta är tekniskt, funktionellt och ekonomiskt genomförbart. Att kravet på energi från förnybara energikällor är uppfyllt ska visas med en beräkning.

Den beräknade inköpta energi som används vid energiberäkningen för en byggnad kan vara el, fjärrvärme, fjärrkyla eller förnybara eller icke-förnybara bränslen. I icke-förnybara bränslen, såsom fossil olja eller torv, är andelen förnybar energi 0 procent. I biomassa är andelen förnybar energi 100 procent. Vid produktionen av el, fjärrvärme och fjärrkyla används både icke-förnybara och förnybara energikällor. År 2020 var andelen förnybara energikällor i elproduktionen i Finland i genomsnitt 46,2 procent och i fjärrvärmeproduktionen var andelen 36,7 procent. Med hjälp av dessa procentandelar kan man för den el och fjärrvärme som ingår i en byggnads beräknade förbrukning av inköpt energi separat beräkna de andelar som producerats med förnybara energikällor. Vid uppfyllandet av procentkravet i den föreslagna bestämmelsen (38 procent) beaktas mängden förnybart bränsle som ingår i en byggnads beräknade förbrukning av inköpt energi samt den mängd el och fjärrvärme som ingår i förbrukningen av inköpt energi och som producerats med förnybara energikällor. Vid ansökan om bygglov ska det genom beräkningar visas att det krav på minimiandelen som anges i lagen uppfylls. En tillräcklig utredning är en förutsättning för att bygglov ska beviljas. Typiskt är att beräkningarna/utredningen görs av en person som även annars utför beräkningar av hur bestämmelserna om en byggnads energiprestanda uppfylls.

I 2 mom. hänvisas det till lagen om utrustande av byggnader med laddningspunkter för elfordon och beredskap för sådana laddningspunkter samt system för automation och styrning (733/2020), som innehåller en definition av större renovering. Enligt den lagens 3 § 3 punkt avses med större renovering en renovering där de på återuppbyggnadskostnaderna baserade totala kostnaderna för renoveringen av klimatskalet eller byggnadens installationssystem överstiger 25 procent av byggnadens värde, exklusive värdet av den mark där byggnaden är belägen. Samma definition av större renovering, med undantag för vissa val av termer, finns också i miljöministeriets förordning om ändring av miljöministeriets förordning om förbättring av byggnaders energiprestanda vid reparations- och ändringsarbeten (2/17).

I 3 mom. hänvisas det när det gäller definitionen av förnybar energi till lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (RP 187/2020 rd). Enligt den lagens 3 § 4 punkt avses med förnybar energi vindenergi, solenergi, geotermisk energi, omgivningsenergi, tidvattensenergi, vågenergi och annan havsenergi, vattenkraft och biomassa samt deponigas och gas från avloppsreningsverk och biogas, som inte härstammar från fossila källor. Innehållet i definitionen grundar sig på vad som föreskrivs i RED II.

I regeringens proposition (RP 187/2020 rd) fastställs det att ”med geotermisk energi som ingår i definitionen avses enligt artikel 2.2 tredje stycket i RED II sådan energi som är lagrad i form av värme under den fasta jordytan. Med omgivningsenergi avses i enlighet med artikel 2.2 andra stycket i RED II naturligt förekommande värmeenergi och energi som ackumulerats inom ett avgränsat område, som kan lagras i omgivningsluften, dock inte i frånluft, eller i yt- eller avloppsvatten. Med biomassa avses i enlighet med artikel 2.2 tjugofjärde stycket i RED II den biologiskt nedbrytbara delen av produkter, avfall och restprodukter av biologiskt ursprung från

jordbruk, skogsbruk eller därmed förknippad industri eller från fiske eller vattenbruk, liksom den biologiskt nedbrytbara delen av industriavfall och kommunalt avfall. Med biogas avses i enlighet med artikel 2.2 tjugooåttonde stycket i RED II gasformiga bränslen som framställs av biomassa. Definitionen av förnybar energi anses också omfatta biodrivmedel i enlighet med artikel 2.2 trettiofjärde stycket i RED II, dvs. vätskeformiga bränslen som framställs av biomassa och som används för transportändamål, samt flytande biobränsle enligt artikel 2.2 trettioandra stycket i RED II, dvs. vätskeformiga bränslen för andra energiändamål än för transportändamål”.

Enligt 4 mom. ska lagen inte tillämpas på byggnader som används av försvarsförvaltningen. Enligt RED II ska kraven i artikel 15.4 första stycket gälla väpnade styrkor endast i den utsträckning som tillämpningen av dem inte strider mot karaktären av och huvudsyftet med de väpnade styrkornas verksamhet, och med undantag för materiel som används endast för militära ändamål.

I 5 mom. föreskrivs det om ett bemyndigande att utfärda förordning. Närmare bestämmelser om de numeriska värdena för andelen förnybar energi i de olika energiformerna får utfärdas genom förordning av statsrådet. År 2020 var andelen förnybara energikällor i elproduktionen i Finland i genomsnitt 46,2 procent och i fjärrvärmeproduktionen var andelen 36,7 procent. Genom förordning av statsrådet utfärdas det bestämmelser om vilken andel av varje energiform som på riksnivå kan anses komma från förnybara källor.

Enligt paragrafens 6 mom. får närmare bestämmelser om sättet att beräkna minimiandelen förnybar energi enligt 1 mom. utfärdas genom förordning av miljöministeriet. Bestämmelserna om sättet att beräkna minimiandelen förnybar energi är klart av teknisk natur och ärenden som gäller ministeriets eget ansvarsområde. Därför föreslås det att miljöministeriet ska bemyndigas att utfärda förordning.

Genom paragrafen genomförs artikel 15.4 i RED II.

132 §. Miljökonsekvensbedömning.

Till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. med en hänvisning till den föreslagna nya 29 a § i MKB-lagen. Tillståndsmyndigheten ska enligt 29 a § i MKB-lagen sända en tillståndsansökan som gäller ett i 28 § i den lagen avsett projekt samt översättningar av de väsentliga delarna av ansökan till miljöministeriet när en medlemsstat i Europeiska unionen har deltagit i förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Väsentliga delar kan anses vara åtminstone de delar på basis av vilka myndigheterna i den andra staten och de vars omständigheter eller intressen projektet kan påverka kan identifiera vilka slags gränsöverskridande betydande skadliga miljökonsekvenser projektet kan ha och hur de kommentarer som staten lämnat i samband med MKB-förfarandet har beaktats. Miljöministeriet ska vidarebefordra ansökan till medlemsstaten.

Bestämmelsen blir tillämplig när det är fråga om projekt som förutsätter bygglov och som sannolikt har betydande gränsöverskridande miljökonsekvenser, och ett internationellt förfarande enligt 5 kap. i MKB-lagen tillämpas på projektet. Tillståndsansökan ska sändas till den andra medlemsstaten i Europeiska unionen, om denna stat har meddelat att den deltar i MKB-förfarandet för projektet. Genom den föreslagna ändringen kompletteras genomförandet av artikel 7 i MKB-direktivet i den nationella lagstiftningen till följd av Europeiska kommissionens formella underrättelse. Skyldigheten att sända tillståndsansökan gäller således endast situationer där en annan medlemsstat i Europeiska unionen har deltagit i förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.

133 §. Hörande och utlåtanden. Till paragrafen fogas ett krav på utvidgat hörande i situationer på vilka MKB-lagen tillämpas. Enligt den gällande bestämmelsen gäller hörandet och tillkännagivandet grannarna, om det inte med beaktande av byggprojektets ringa betydelse eller läge eller planens innehåll är uppenbart onödigt med tanke på grannens intresse. Till paragrafen fogas en mer omfattande skyldighet som anknyter till MKB-direktivet att ge kommunmedlemmar och intressenter tillfälle att framföra sina åsikter om byggprojekt på vilka MKB-förfarandet tillämpas.

181 §. Marknadstillsyn. Paragrafen baserar sig på 181 § i den gällande markanvändnings- och bygglagen. Säkerhets- och kemikalieverket ska även i fortsättningen vara marknadstillsynsmyndighet för alla byggprodukter. En del av byggprodukterna ska CE-märkas i enlighet med byggproduktförordningen. Säkerhets- och kemikalieverket utövar också marknadstillsyn över byggprodukter som omfattas av lagen om produktgodkännanden för vissa byggprodukter (954/2012). Tillsynen gäller tygodkända byggprodukter och produkter med ett kontrollintyg, ett intyg över tillverkningskontroll, något annat frivilligt certifikat eller ett certifikat som grundar sig på ömsesidigt erkännande. Säkerhets- och kemikalieverket ska vara marknadstillsynsmyndighet också i fråga om sådana byggprodukter vars egenskaper inte alls har uppgetts på ett certifierat sätt. Tidigare har Säkerhets- och kemikalieverket varit marknadstillsynsmyndighet i situationer där en byggprodukt kan påverka uppfyllandet av de väsentliga tekniska kraven. Nu föreslås det att detta också ska gälla situationer där en byggprodukt medför allvarlig fara för människors hälsa, säkerhet och egendom eller för miljön.

Tidigare angavs det i paragrafen vilka åtgärder Säkerhets- och kemikalieverket kunde vidta. Eftersom en harmonisering av förfarandena bidrar till att göra processen smidigare, föreslås det att det i fråga om förfarandena i lagen hänvisas till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter (*marknadskontrollförordningen*) och lagen om marknadskontrollen av vissa produkter (1137/2016, *marknadskontrolllagen*).

I paragrafen kvarstår skyldigheten att ersätta staten för de kostnader som en utredning orsakat, om utredningen visar att byggprodukten inte motsvarar angivna prestanda eller angivna egenskaper. Kostnaderna ska tas ut hos den aktör som först släpper ut produkten på marknaden i Finland. Likaså ska kommunens byggnadstillsynsmyndighet alltjämt underrätta Säkerhets- och kemikalieverket om missförhållanden som den upptäckt, såsom missförhållanden i fråga om anteckningar och handlingar som gäller byggprodukter.

181 a §. Kontaktpunkt för byggprodukter. Enligt artikel 10 i byggproduktförordningen ska medlemsstaterna utse kontaktpunkter för byggprodukter. I propositionen föreslås det att Säkerhets- och kemikalieverket ska vara kontaktpunkt för byggprodukter. Närmare bestämmelser om kontaktpunkternas uppgifter finns i artikel 10 i byggproduktförordningen: uppgiften är att hantera kontakter mellan ekonomiska aktörer, såsom tillverkare och importörer av byggprodukter samt myndigheter, att bistå och ge råd samt att vid behov överföra ärenden till den behöriga myndigheten i enlighet med 8 § i förvaltningslagen (434/2003).

Enligt artikel 10 i byggproduktförordningen ska artiklarna 10 och 11 i förordning (EG) nr 764/2008 tillämpas på kontaktpunkter för byggprodukter. I artikeln i fråga föreskrivs närmare om kontaktpunkternas uppgifter, t.ex. om tidsfristerna för lämnande av svar, uttag av avgifter och tillhandahållande av information. Dessutom ska kontaktpunkterna för byggprodukter lämna tydlig och lättbegriplig information om de bestämmelser inom dess territorium som syftar till att uppfylla de grundläggande krav för byggnadsverk som är tillämpliga för den avsedda användningen av varje byggprodukt.

Enligt artikel 10 i byggproduktförordningen ska medlemsstaterna se till att kontaktpunkterna för byggprodukter kan utföra sina uppgifter på ett sätt som undviker intressekonflikter, särskilt vad beträffar förfarandena för erhållande av CE-märkning. Det bör noteras att en kontaktpunkt för byggprodukter inte är en tillsynsmyndighet och att den enligt en bedömning inte har någon betydande inverkan på tillsynsmyndigheternas nuvarande tillsynsuppgifter.

192 §. *Besvärsmätt i fråga om beslut om bygglov och åtgärdsstillstånd samt om tillstånd för miljöåtgärder och rivningslov.*

Till 1 mom. fogas en ny 5 punkt enligt vilken även en sådan registrerad sammanslutning till vars verksamhetsområde det hör att främja miljöskydd, hälsoskydd och naturvård har besvärsmätt inom det geografiska område där den är verksam, om bygglovet gäller ett byggnadsobjekt på vilket lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas. Ändringen görs för att komplettera genomförandet av MKB-direktivet.

Rätten att söka ändring inbegriper också en möjlighet att begära omprövning. Rätten att begära omprövning bestäms enligt samma grunder som en parts besvärsmätt. Den som är missnöjd med ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning får söka ändring genom besvär.

En sammanslutning möjlighet att söka ändring är i fråga om besvärsmatten innehållsmässigt begränsad till det i sammanslutningens stadgar angivna verksamhetsområdet och det geografiska område där sammanslutningen är verksam.

Tillståndsbeslut som gäller byggande meddelas efter anslag och den som saken gäller anses ha fått del av beslutet när det meddelades. Med stöd av 142 § i markanvändnings- och bygglagen tillställs tillståndsbeslutet sökanden, de myndigheter som anges i förordning och dem som har begärt det i en anmärkning eller särskilt.

Tillståndsbeslut som gäller byggande får överklagas genom besvär hos den regionalt behöriga förvaltningsdomstolen.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av markanvändnings- och bygglagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i markanvändnings- och bygglagen (132/1999) 117 § 2 mom., sådant det lyder i lag 958/2012, och 181 §,
fogas till lagen en ny 117 1 §, till 132 § ett nytt 2 mom., varvid de nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom., till 133 § ett nytt 5 mom., varvid det nuvarande 5 mom. blir 6 mom., till lagen en ny 181 a § och till 192 § 1 mom. en ny 5 punkt,
av dem 132 § sådan den lyder i lag 254/2017, 133 § sådan den lyder i lag 465/2018 och 192 § sådan den lyder i lag 1589/2009, som följer:

117 §

Krav beträffande byggande

När byggnader projekteras, uppförs, ändras eller repareras eller deras användningsändamål ändras ska det ske så att byggnaden med beaktande av den allmänt förutsägbara belastningen och användningsändamålet uppfyller de väsentliga tekniska krav som avses i 117 a–117 1 §.

117 1 §

Minimiandel energi från förnybara energikällor

Den som påbörjar ett byggprojekt ska se till att minst 38 procent av den beräknade inköpta energi som används vid energiberäkningen i en ny byggnad eller en byggnad som genomgår en större renovering är energi från förnybara energikällor, om detta är tekniskt, funktionellt och ekonomiskt genomförbart. Beräkningar ska användas för att visa att kravet på energi från förnybara energikällor blir uppfyllt.

Med större renovering avses en större renovering enligt 3 § 3 punkten i lagen om utrustande av byggnader med laddningspunkter för elfordon och beredskap för sådana laddningspunkter samt system för automation och styrning (733/2020).

Med förnybar energi avses förnybar energi enligt 3 § 4 punkten i lagen om tillståndsförfaranden och vissa andra administrativa förfaranden i samband med produktionsanläggningar för förnybar energi (1145/2020).

Bestämmelserna i 1 mom. tillämpas inte på försvarsförvaltningens byggnader.

Närmare bestämmelser om de numeriska värdena för andelen förnybar energi i de olika energiformerna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Närmare bestämmelser om sättet att beräkna minimiandelen förnybar energi enligt 1 mom. får utfärdas genom förordning av miljöministeriet.

132 §

Miljökonsekvensbedömning

Bestämmelser om tillståndsmyndighetens skyldighet att sända tillståndsansökan och tillståndsbeslutet samt översättningar av de väsentliga delarna av dem till miljöministeriet för sändande till en annan stat i projekt som har gränsöverskridande miljökonsekvenser finns i 29 a § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017).

133 §

Hörande och utlåtanden

Kommunen ska ge kommunmedlemmar och intressenter tillfälle att framföra sina åsikter om tillståndsansökan i projekt på vilka lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas.

181 §

Marknadstillsyn

Säkerhets- och kemikalieverket är marknadstillsynsmyndighet i fråga om byggprodukter som omfattas av tillämpningsområdet för byggproduktförordningen (EU) nr 305/2011 och lagen om produktgodkännanden för vissa byggprodukter (954/2012). Säkerhets- och kemikalieverket ansvarar också för marknadstillsynen av andra byggprodukter som införlivas i byggnadsobjekt, om de kan påverka uppfyllandet av de väsentliga tekniska kraven eller om de medför allvarlig fara för människors hälsa, säkerhet och egendom eller för miljön.

Om det finns grundad anledning att misstänka att en byggprodukt är farlig för säkerheten, hälsan, egendomen eller miljön eller att byggprodukten inte stämmer överens med en CE-märkning, ett typgodkännande, kontrollintyg, tillverkningskontroll eller något annat frivilligt certifikat eller ett certifikat som grundar sig på ömsesidigt godkännande, kan Säkerhets- och kemikalieverket vidta de åtgärder som avses i artiklarna 11 och 25–28 i marknadskontrollförordningen (EU) nr 2019/1020, artiklarna 56–59 i byggproduktförordningen och 9 § i marknadskontrollagen (1137/2016). Säkerhets- och kemikalieverket kan utöva befogenheter enligt artikel 14 i marknadskontrollförordningen och har rätt att få uppgifter enligt 3 kap. i marknadskontrollagen.

Importören, tillverkaren eller distributören av en byggprodukt eller ett av denne bemyndigat ombud ska ersätta staten för de kostnader som en utredning orsakat, om utredningen visar att byggprodukten inte motsvarar angivna prestanda eller de egenskaper som anges i certifikatet. Kostnadsersättningen är direkt utsökbar. Bestämmelser om indrivning av ersättning finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter.

Kommunens byggnadstillsynsmyndighet ska följa användningen av byggprodukter och underrätta Säkerhets- och kemikalieverket om missförhållanden som upptäckts.

181 a §

Kontaktpunkt för byggprodukter

Säkerhets- och kemikalieverket är den kontaktpunkt för byggprodukter som avses i artikel 10 i byggproduktförordningen.

192 §

Besvärsrätt i fråga om beslut om bygglov och åtgärdstillstånd samt om tillstånd för miljöåtgärder och rivningslov

Besvärsrätt i fråga om ett beslut om bygglov och åtgärdstillstånd har

5) inom det geografiska område där den är verksam, en sådan registrerad sammanslutning till vars verksamhetsområde det hör att främja miljöskydd, hälsoskydd och naturvård, om bygglovet gäller ett projekt på vilket lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 2021. _____

Helsingfors den 20

Statsminister

Sanna Marin

...minister Förnamn Efternamn